

UN TATĂ CARE ASCULTĂ

Dacă se are în vedere practica liturgică a evreului obișnuit, atunci cantitatea de cuvinte pe care el le pronunța cu prilejul rugăciunii era de-a dreptul cuvârșitoare. Obișnuiau să se roage în locuri publice, *prin sinagogi și la colțurile străzilor* cu dorința vădită *să se arate oamenilor* (Mt 6,5). Isus Cristos înfierează o astfel de practică, evident nesănătoasă, și în perfectă armonie cu tendința lor de a crede că *prin multă vorbărie* (Mt 6,7) vor fi ascultați de Divinitate. Astfel ei se asemănau de-a dreptul păgânilor iar comportamentul lor este calificat de Isus ca fiind moralmente *fățarnică* (Mt 6,5). În acest context, Isus își învață discipolii un nou tip de rugăciune, absolut necunoscut, în care nu cantitatea cuvintelor sau intensitatea volumului lor este hotărâtoare, ci modul nou în care ucenicul concepe și practică rugăciunea sa: *când tu te rogi intră în camera ta, și închizând ușa, roagă-te Tatălui tău* (Mt 6,6).

Fariseii și cărturarii procedau cu totul altfel, pentru că ei aveau o imagine proprie despre Dumnezeu. Ei nu cunoșteau esența și ca atare nu cunoșteau adevărata manifestare a lui Dumnezeu în raportul de tip nou în care Isus activa ca trimis al său în această lume. Din confruntarea pietății externe sunt câștigate impulsuri noi pentru modul absolut inedit cum trebuia să se roage adevăratul ucenic al lui Isus.

Deja din aceste versete premergătoare rugăciunii *Tatăl nostru*, ucenicul este îndemnat să se adreseze lui Dumnezeu cu cuvântul *tată*. În pericopa în studiu (Mt 6,6-15) cuvântul *tată* este folosit de șase ori într-un crescendo demn de luat în considerație. Caracterul pregătitor al expresiei în studiu nu este pus la îndoială, în acest sens primele trei cazuri de folosință a substantivului *tată* au un caracter personal, adică *tatăl tău* sau "tatăl vostru". Acest lucru surprinde prin adăugirea adjectivului posesiv *al tău* și *al vostru*. De fapt, acest

lucru se înțelege de la sine fiind un argument în favoarea tipului nou de rugăciune la care ucenicii lui Isus sunt chemați să fie protagoniști și a sentimentului religios absolut inedit care trebuie să însoțească rugăciunea.

Tatăl nostru – Tată

Cât privește folosirea expresiei *tatăl nostru* din cadrul *Rugăciunii Domnești* trebuie să remarcăm din capul locului că la Luca avem simplu *tată*. Desigur Isus Cristos este aici influențat de practica iudaică însă reușește să construiască ceva nou și să-i învețe pe ucenicii săi ca atare. Luca ne-a transmis aceeași rugăciune (11,2-4) însă într-o formă mult mai restrânsă și mai directă. Este de presupus că Matei își datorează forma sa mai lungă și deci mai bogată în exprimare, comunității primare care s-a identificat de la început cu parametri *Rugăciunii Domnești*. Luca dimpotrivă, a păstrat simplu *tată*, adică fără nici un adjectiv posesiv cum este cazul la Matei prin adăugirea lui *al nostru*. De asemenea trebuie specificat că Isus îi învață pe apostoli la rugămintea acestora să se roage pentru că, spun ei, ucenicii lui Ioan știu și practicau deja acest lucru.

Cu alte cuvinte, Isus este pus în fața unui fapt împlinit. El îi învață un mod propriu de a concepe și de a se adresa în rugăciune lui Dumnezeu conform cu învățătura sa. Calitatea rugăciunii este primară, lucru atins de Isus cu alte prilejuri (cf. *In* 4,21.24). Isus transmite cu acest prilej o nouă imagine despre Dumnezeu, poate cea mai apropiată de imaginea tatălui care veghează și poartă de grijă pe ascuns fiului său.

Folosirea cuvântului *tată* este uzuală în practica cotidiană a lui Isus (cf. *Abba* din *Mc* 14,36). Imaginea lui Dumnezeu din rugăciunea *Tatăl nostru* poartă anumite trăsături caracteristice mamei (cf. *Is* 49,15; 66,13) fiind confirmată expresia respectivă încă din timpurile mai vechi (cf. *Osea* 11,1-4) și din care Israelul și-a hrănit speranțele și așteptările sale (cf. *Osea* 2,1; *Cartea Jubileelor* 1,24ss.). În rugăciunile uzuale ale liturgiei de la templu, sentimentul încrederii și al fricii de Dumnezeu era prezent și exteriorizat în formele ca *tatăl nostru* sau *regele nostru*.

În atitudinea iudeo-creștină de mai târziu a fost tot mai folosită expresia preluată de Matei în cadrul rugăciunii în studiu. De fapt, este vorba de *în ceruri* sau *ceresc* (cf. *Mt* 5,16.45.48ss.).

Expresia *abba* din *Mc* 14,36 exprimă evident într-o formă familiară încrederea filială și dăruirea de sine care au imprimat creștinismului primar urme adânci (cf. *Gal* 4,6; *Rm* 8,15). Prin urmare, forma simplă pe care a folosit-o Luca în capitolul 11,2 are șanse mult mai mari să fie cea originală decât formula similară, îmbogățită, folosită de Matei în capitolul 6,9. Numele lui Dumnezeu, care avea o semnificație specială și o încărcătură semantică deosebită, cere în primul rând să fie sfințit (cf. *Mt* 6,9c), exact ca în profetul Ezechiel care dorea din tot dinadinsul ca numele divin, în cazul nostru sinonim cu însăși divinitatea, să fie preamărit, adică să-și dovedească plinătatea sa asupra întregului Israel și asupra întregului pământ (cf. *Ez* 36,23; 38,23; 39,25).

Într-un mod deloc întâmplător, *Rugăciunea Domnească* are multe puncte comune cu rugăciunea iudaică numită *Qaddish* și care începea în felul următor: *să fie preamărit și sfințit în toate numele său în lume, în lumea pe care a făcut-o după voința sa*. La fel și evanghelistul Ioan care își scrie Evanghelia în jurul anului 100 folosește cuvântul *tată* lucru care-l apropie de expresia care a fost tratată în Luca: *Tată, preamărește numele tău* (*In* 12,28). În forma dată, Luca preia de mai multe ori pe parcursul Evangheliei cuvântul *tată*, lucru care confirmă teza noastră în legătură cu folosirea simplă a cuvântului *tată* în *Rugăciunea Domnească* (cf. *In* 10,21; 23,34.46).

Deci, practica rugăciunii, atât de dragă lui Isus, își are un substrat adânc în iudaismul biblic lucru care dovedește practicarea nu a unei simple teorii, ci a unui mod concret și verificat de rugăciune absolut inedită.

Urmările practice

Din imaginea tatălui decurg mai multe urmări demne de luat în seamă pentru ucenicul, de ieri și de azi, care se roagă cu luare aminte această rugăciune. Lui i se cuvine toată lauda, toată mulțumirea și

toată ruga noastră. Ceea ce este caracteristic acestei rugăciuni și în același timp o înaltă calitativ față de alte rugăciuni ale lui Isus, este strigătul rugător după venirea Împărăției lui Dumnezeu, unită cu grija pentru realizarea acestuia în lumea noastră plină de nerecunoștință și nepăsare. În această rugăciune, Isus îi acceptă pe toți cei ce-l urmează, să fie necondiționați de nimeni și nimic pentru a crește în urmarea sa zi cu zi. Pentru Isus rugăciunea *Tatăl nostru* nu este o simplă teorie ci însăși esența religiei pe care el o predica, iar cu fapta o pune în practică. De aceea, adevăratul ucenic, pronunțând cuvântul *tată*, nu poate să se adreseze lui Dumnezeu fără ca numele său să fie sfințit, sau ca Împărăția sa să vină sau ca voința sa să se împlinească atât în cer cât și pe pământ (cf. *Mt* 6,9c-10).

Mons. Vladimir PETERCĂ

Zusammenfassung

Der Verfasser beschäftigt sich mit dem Titel *Vater unser* bei Matthäus und *Vater* bei Lukas und ist der Meinung, daß das Original für *Vater* wie bei Lukas ist. Zur gleichen Zeit versucht er den Hintergrund des Gebets *Vater unser* zu identifizieren. Zu diesem Zweck bringt er mehrere Beispiele aus dem Alten Testament sowie aus der intertestamentarischen Literatur. Der kurze Aufsatz hat auch eine Folge, nämlich der Verfasser versucht, die Schlussfolgerung zu ziehen, indem er zeigt, wie wichtig das Gebet für Jesus und für seine Lehre ist.